

T. LJUDVINSKAJA

TERIJOELLA JA PARIISISSA

Kesäkuun 3 päivänä 1907, jolloin Pietarissa hajoitettiin II Valtakunnanduuma ja vangittiin sen sosialidemokraattinen puolueryhmä, oli Odessassa, jossa silloin työskentelin, koolla kaupungin puoluekonferenssi. Kaikki konferenssin edustajat (heidän joukossaan minäkin) vangittiin ja karkotettiin. Palasin pian Odessaan, mutta kun minä en voinut sinne jäädä, antoi Odessan komitea minulle osoitteen Pietariin. On helppo kuvitella iloni: pääsin työhön vallankumouksellisen työväenluokamme etujoukon keskuuteen ja mahdollisesti näkisin siellä Lenininkin!

Noudattaakseni konspiraatiota menin Pietariin saavuttuani ensin Nevskin prospektilla sijaitsevaan kustannusliike „Zernon” kirjakauppaan, josta sain yksityissairaalassa Liteinillä olevan salaisen asunnon osoitteen¹. Kuten toisetkin toverit, jotka oli sinne lähetetty, tulin osoitettuun asuntoon sairaan ominaisuudessa. Minut saatettiin vastaanottohuoneeseen, jossa oli kaksi tuntematonta naista. Toinen heistä alkoi puhella kanssani. Ilmaisin tunnussanan, ja puhekumppanini — hän oli bolševikki Vera Rudolfovna Menžinskaja — alkoi tehdä minulle kysymyksiä kysymysten jälkeen. Sitten tuli luoksemme toinen nainen, joka oli istunut ikkunan luona, tervehti minua ystävällisesti ja yhtyi keskusteluamme. Hän oli Nadežda Konstantinovna Krupskaja. Hän kyseli perinpohjin puolueyöstäni ja sanoi, missä voi tavata Jevgeni Popovia, silloista bolševikkien Pietarin komitean sihteeriä.

Samana päivänä minut varustettiin „luotettavalla passilla” (se ei ollut minun nimelläni) ja kirjasella „Kolmannen duuman

¹ Salaisten kohtausasuntojen järjestäminen lääkäreiden luona, kauppoissa, verstaissa, sairaaloissa jne. oli kaikkein vaarattominta: niissä kävi paljon väkeä, joten se ei kiinnittänyt suuresti poliisin huomiota.— T. L.

boikotista”, jossa oli V. I. Leninin kirjoitus „Boikottia vastaan”, ja lähetettiin Moskovan piirin organisaattoriksi, kuten siihen aikaan nimitettiin piirikomiteoiden sihteereitä. Tehtäväksi annettiin ottaa yhteys erääseen Narvan piirin puoluejärjestön johtajaan — Aleksandr Buikoon yhteistoiminnan järjestämiseksi III Valtakunnanduuman edustajien vaalien aikana.

Ensimmäisen kerran näin ja kuulin Vladimir Iljitš Leniniä lokakuun 27 (marraskuun 9) päivänä 1907 VSDTP:n Pietarin järjestön konferenssissa. Sen kokoontumispaikaksi oli valittu Terijoki — pieni kauppala Suomessa.

Saavuimme Terijoelle päivällä. Oli kolakka syysilma, ja tihuutti hieno sade. Jonkin matkan päässä asemalta meitä odottivat toverit, jotka tunsivat konferenssiin saapuvat sovitusta merkistä. Meillä oli jokaisella taskussa sininen lautasliina, jossa oli värillinen päärmä. Otimme väliin sen esille kuin nenäliinan. Luoksemme tuli vastaanottaja, vaihdoimme keskenämme tunnus sanoja, jonka jälkeen meidät varovaisuutta noudattaen saatettiin rakennukseen, jossa konferenssin piti alkaa. Se oli jokin synkkä, latoa muistuttava talo. Pihalle oli kaksi sisäänkäytävää (ja luonnollisesti myöskin uloskäytävää), joita voisi käyttää, jos poliisi sattuisi ilmestymään.

Edustajat saapuivat vähitellen. Kuka keskusteli tuttaviansa kanssa, kuka teki tuttavuutta. Oli kohtalaisen vilkasta.

Minä seisoin nurkassa keskustellen erään edustajan kanssa, kun luoksemme tuli tuntematon, pienenlääntä, tanakka ja leveäharteinen mies, jolla oli yllään kokolailla kulunut tumma ulsteri, ja ensi näkemältä hän teki työläisistä lähtöisin olevan ammattivallankumouksellisen vaikutuksen. Terävien, läpitunkevien silmien ilme puhui perin viisaasta ja lujatahtoisesta miehestä. Hänen kasvonsa näyttivät vakavilta ja käskeviltä. Sanat pakoittivat tahattomasti alistumaan.

Tuntematon pommitti minua kysymyksillä. Hänen persoonassaan oli jotain tenhoavaa. Hänessä herätti kaikki luottamusta — sekä terävä katse, kiihkeä mielenkiinto siihen, mitä me puhuimme, että aito luonnollisuus. Hän kysyi, missä piirissä työskentelen, minkälainen mieliala on työläisillä, joiden kanssa olen tekemisissä, miten he suhtautuvat Valtakunnanduumaan, miten piirin vaalikamppailu menee, jne. Yht’äkkiä heräsi mieleeni kysymys: „Entä kenen kanssa minä puhelen?”

Levottomuuttani peittäen kysyin:

— Entä missä te työskentelette?

Puhekumppanini myhähti ja vastasi vältellen:

— Myöskin täällä.

Kysyin tuleeko Lenin. Tuntematon vastasi:

— En tiedä,— ja kiitettävään minua alkoi puhella toisten tovereiden kanssa.

Minua huolestutti ja aloin sättiä itseäni ajatuksissa: „Näet ensi kerran ihmisen, et tiedä hänestä mitään ja antaudut näin avomieliisiin keskusteluihin!”

Mutta aika kului. Saapui uusia edustajia. Tapasin toveri Zemljatškan, puhelin Vera Slutskajan kanssa, jonka kanssa olin työssä samassa piirissä, yritin innostua keskusteluun, rauhoittua, mutta tuloksetta. Muisto siitä, että olin „puhunut varomattomasti”, ei antanut keskittyä mihinkään.

Yht’äkkiä sali kävi levottomaksi. Hiljaa, melkein kuiskamalla alkoi suusta suuhun kiertää sana: „poistuttava...” Poliisi oli saanut tietää konferenssista, ja se voi ilmaantua millä hetkellä tahansa.

Melkein pilkkopimeässä hiivimme peräkanaa tuntemattoman metsän läpi ulkoapäin kauniille, mutta vielä keskeneräiselle, melkein katottomalle talolle. Kaikista raoista puhalsi kalsea tuuli. Käytettävissämme oli kaksi vierekkäin olevaa huonetta. Edustajat sijoituivat toiseen, puhemiehistö ja puhujalava — korkea jalusta — toiseen.

Istunto alkoi. Puheenjohtaja ilmoitti, että puheenvuoro selostusta varten III Valtakunnanduudesta annetaan toveri Leninille. Tuntui kuin elähdyttävä tuulahdus olisi puhaltanut ilmassa.

Kohottauduin liikutettuna — näen heti Leninin! — sitten istuuduin paikalleni ja näin, miten puhujalavalle meni se sama toveri, jonka kanssa olin niin luontevasti keskustellut tietämättä hänen nimeään. Hän oli Lenin!

Vladimir Iljitš teki konferenssissa vielä toisenkin selostuksen — sosialidemokraattien osallistumisesta porvarilliseen sanomalehdistöön¹.

Paitsi kahta selostusta Lenin esiintyi myöskin yleisvenäläiseen konferenssiin valmistautumiskysymyksestä ja konferenssin työjärjestyksen muista kysymyksistä.

Vladimir Iljitšin esiintymiset jättivät unohtumattoman vaikutuksen. Ihmetytti hänen puheensa yksinkertaisuus, logiikan järkähtämättömyys, johdonmukaisuus ja mitä syvin vakuuttavuus. Hän syytti kuulijakuntaan sanoja, jotka syöpyivät syvälle mieleen ja sydämeen. Hän puhui, ja meistä tuntui, että puhe oli tarkoitettu jokaiselle meistä henkilökohtaisesti.

Väliajalla menin Vladimir Iljitšin luo ja tunnustin, miten levoton olin siihen saakka, kunnes näin hänet puhujalavalla. Kun selitin hänelle levottomuuteni syyn, hän nauroi hilpeästi.

— Siinä sitä on konspiraattori! Miten te saatoitte antautua puheisiin tuntemattoman henkilön kanssa?

¹ Selostusten sisältö esitettiin kohta bolševistisessä sanomalehdessä „Proletari” (ks. V. I. Lenin, Teokset, 13. osa, s. 118—123).— T. L.

— Antauduin tunteen valtaan, minusta tuntui, että olette omia ihmisiä.

— Ai-jai-jai! Tun-tui! Ettekö tiedä, että tunne voi pettää, ettei sillä tavalla saa arvioida ihmistä? — Ja hän nuhteli minua hyväntahtoisesti nauraen.

* * *

Keväällä 1911 saavuin vankilan ja karkotusvankeuden jälkeen Pariisiin. Muutaman päivän kuluttua lähdin Marie Rosen kadulle, taloon № 4. Vladimir Iljitš asui siellä pienessä asunnossa yhdessä uskollisen elämän- ja taistelutoverinsa Nadežda Konstantinovna Krupskajan ja tämän äidin Jelizaveta Vasiljevnan kanssa.

Tämän pienen perheen elämä oli arvoitus Pariisin poroporveille. Äärimmäinen vaatimattomuus ja ihanteellinen puhtaus. Paljon kävijöitä — eikä pienintäkään hälinää ja touhua.

Pienuudestaan huolimatta ei asunto näyttänyt ahtaalle siellä vallitsevan mallijärjestyksen vuoksi. Tavallisilla rautasängyillä oli lumivalkoiset peitteet, ja maalaamattomilla valkoisilla pöydillä kirjat huolellisesti ladotuissa pinkoissa. Kirjoja oli paljon. Kodikas, puhdas keittiö täytti sekä ruokasalin että vierashuoneen virkaa. Sinne kutsui Nadežda Konstantinovna, joka avasi minulle oven, minutkin ja ilostui kovasti kohdatessaan Venäjältä saapuneen bolševikin.

Vladimir Iljitš palasi pian kirjastosta. Hän pommitti minua kysymyksillä Venäjän asioista, vaati jokaisen yksityiskohdan kuvaamaan aivan tarkasti.

Leninillä oli erinomainen kyky saada ihminen puhumaan. Siksi minunkin aivan luonnollinen arkuuteni ja ujouteni katosivat tuokion kuluttua hänen välittömän ja kiihkeän mielenkiintonsa vaikutuksesta kaikkeen siihen, mikä koski Venäjää. Minusta tuntui, että minun pietarilaiset „uutiseni” olivat jo vanhentuneet. Mutta kuitenkin se, mitä minulla oli kertomista Pietarin puoluejärjestön työstä vuosilta 1908—1909, kiinnosti suuresti Vladimir Iljitšiä, ja liikutti hänen mieltäänkin, vaikka hänellä olivat paremmat tiedot kuin meillä tapahtumista ja puoluejärjestöjen työstä Venäjällä.

Vladimir Iljitš halusi tietää kaikki, aivan pienintä yksityiskohtaa myöten, jos se auttoi luomaan kuvan puolue työstä, jonka järjestäminen oli erikoisen vaikeaa ankaran stolypinilaisen taantumuksen oloissa. Hän sanoi: „Liikoja yksityiskohtia ei ole, kaikilla niillä on merkitys”, ja pyysi kertomaan kaikki aivan tarkkaan.

Hän kuunteli kovasti kiinnostuneena sitä, miten hänen kirjansa „Materialismi ja empiriokritisismi” oli otettu vastaan.

Nyt tämä Leninin teos on kaikille tunnettu, sitä tutkivat miljoonat ihmiset. Mutta silloin, kun kirja ensimmäisen kerran ilmestyi, se teki vastustajiin räjähtävän pommin vaikutuksen. Sen ilmestyminen pani alun marxilaisuuden teoreettisten perusteiden laajalle leviämislle puoluejoukkoihin.

Iljitš ilmoitti erikoisesti siitä, että maanalaisen bolševistisen järjestön puolueaktiivi, etummaisiet työläiset olivat ryhtyneet heti kirjan ilmestyttyä suurella innolla tutkimaan sitä, ja useat heistä alkoivat tuntea olevansa niin voimakkaita näissä kysymyksissä, että esiintyivät rohkeasti ja menestyksellä machilaisia vastaan. Mainitsin Aleksandr Buikon, ammattivallankumouksellisen, Putilovin tehtaan entisen työmiehen, bolševikki Bublejevin Semjannikovin laivanrakennustehtaalta (nykyään Leninille nimetty tehdas), työläisnaiset Poljan (Palin tehtaalta) ja Ksjušan (Torntonin tehtaalta). Väittelyissä filosofisista aiheista nämä työläistöverit saattoivat toisinaan intelligentti-revisionistit sellaiseen tilaan, että osaamatta esittää vähääkään vakavia todisteita intelligentit turvautuivat törkeään valheeseen. Niinpä eräs Teknologisen instituutin menševistinen ylioppilas huusi, että muka „Lenin itse” vuoden 1905 vallankumouksen aikana, kun he, joita nyt „haukutaan” machilaisiksi, esiintyivät filosofisine mielipiteineen, ei mukamas väitellyt heidän kanssaan, mutta nyt esiintyy heitä vastaan. Kertomukseni tällä kohdalla Vladimir Iljitš nauroi ja sanoi:

— Kuka se vallankumouksen tuoksinassa joutaisi kuluttamaan aikaa väittelyihin joidenkin intelligenttien kanssa ja kiinnittämään huomiota heidän filosofisiin juoniinsa?

Sitten Lenin selvitti minulle, miksi juuri nyt, poliittisen ja aatteellisen taantumuksen aikana, on niin tärkeää päättävä ja leppymätön taistelu niitä ihmisiä vastaan, jotka ovat luopuneet marxilaisuudesta ja pyrkivät „marxilaisuuden lipun” alla tyrkyttämään idealismia ja muuta uskonnollista törkyä. Vladimir Iljitš sanoi, ettei saa aliarvioida työväenluokan kermakerroksen saastuttamisen vaaraa taantumuksellisilla aatteilla, on kumottava kaikki, jotka revisoivat marxismin teoriaa. Palattuaan sitten kuulemaansa kertomukseen hän jatkoi tyytyväisenä:

— Kas siinä todiste, että työläiset kykenevät käsittämään niin vaikeita kysymyksiä! He ymmärtävät proletaarisella vaitollaan orjanomistaja-aatteita, joita heille esitetään „puhtaana tieteenä”.

Kerroin, miten Pietarin puoluejärjestö oli elänyt ja toiminut niinä vuosina, miten puolueen johtaviin elimiin tunkeutuneet provokaattorit olivat tuhonneet maanalaisen puoluejärjestön eräitä renkaita, miten pelkurit ja heikkouskoiset olivat paenneet puolueesta. Erikoisesti kiinnosti Leniniä Pietarin järjestön taistelu likvidaattoreita ja otzovisteja vastaan.

Työtä yhteisrintaman luomiseksi Nevan tulliportin ja kaupungin muissa piireissä vuosina 1908—1909 johti „neljikkö”. Siihen kuului kaksi edustajaa bolševikeilta ja kaksi menševikki-„puoluejäseniltä” (plehanovilaisilta). „Neljikön” tehtäviin kuului: irrottaa horjuvat työläiset menševikki-likvidaattoreista, luoda yhteisrintama alhaaltakäsin ja taistella työläisjoukoista käyttäen hyväksi laillisia järjestöjä. Eräänä tärkeimpänä „neljikön” tehtävänä oli näihin järjestöihin syvälle pesiytyneiden menševikki-likvidaattorien poisajaminen. Likvidaattorien poistaminen johtavista järjestötehtävistä oli se tunnuslause, jolla me, bolševikit, saimme eristettyä heidät ja muutettua nämä järjestöt maanalaisesti toimivan puolueen välitysremmeiksi.

Vladimir Iljitš kuunteli tarkkaavaisesti, miten bolševikit olivat valloittaneet Vasiliostrovin piirin metallityöläisten liiton hallinnon ja menševikki-likvidaattorien sijalle valinneet bolševikkeja; miten Pietarin työttömien neuvoston oli onnistunut järjestää yhteiskunnallisia töitä, avata ruokaloita, auttaa työläisiä aineellisesti ja järjestää työläisten poliittisia esiintymisiä. Kun kerroin, miten menševikit olivat kieltäytyneet kutsustamme osallistua kansanyliopistojen edustajakokouksessa työläisedustajiemme jaostotyöhön ja miten he olivat äänestäneet yhdessä kadettien kanssa, Lenin lausui mieleeni ikuisesti painuneet sanat: „Miten alas he ovat menneet!”

Yleisvenäläisen (viidennen) puoluekonferenssin koollekutsumisen valmistelutyö tapahtui tuona Pietarin maanalaiselle järjestölle raskaana aikana, ankaran taistelun aikana likvidaattoreja ja otzovisteja vastaan Pietarin kaikissa piireissä. Nevan piirissä oli kohtalaisen paljon otzovisteja. Ja kuitenkin saivat otzovistit konferenssin vaaleissa (joulukuussa 1908) vähemmistön ääniä. Bolševikki-leniniläisten puolesta lähetettiin yleisvenäläiseen joulukuun konferenssiin edustajaksi toveri Buiko.

Lenin suhtautui myönteisesti kertomukseeni Pietarin komitean työstä. Hän sanoi, että niin raskaissa ja vaikeissa oloissa komitea oli työskennellyt verrattain hyvin.

Huomautan, että kaikkien näiden vuosien aikana Pietarin järjestö oli bolševistisen puolueen eräs johtavimpia järjestöjä. Ja bolševistinen puolue, kuten Vladimir Iljitš sittemmin kirjoitti, „kykeni muutaman vuoden kuluttua siirtymään eteenpäin — *toisessa muodossa, toisella tavalla* — kohti vihollisen linnaketta ja joka päivä „laillisesti” toimimaan kirotnun tsaarin ja tilanomistajien itsevaltiuden räjäyttämiseksi sisältä. Kului vielä muutama vuosi, ja bolševismin järjestämä proletaarinen vallankumous voitti”¹.

¹ V. I. Lenin, Teokset, 33. osa, s. 313.— Toim.

Lopetettuani kertomuksen Pietarin järjestöstä kysyin Vladimir Iljitšiltä, oliko hän kuullut Talnyin sokeritehtaan lakosta.

— En, en,— hän vastasi innostuneena,— kertokaa, olkaa hyvä, ja tarkasti.

Kievin läänin Umanin kihlakunnan Talnyin kauppalassa sokeritehdas oli ainoa iso tuotantolaitos, jossa oli 500 työläistä. Loput kauppalan työläisistä olivat räätäleitä, suutareita ja puuseppiä, jotka tekivät työtä pikku isäntien käsityöverstaissa; he olivat armottoman riiston alaisia.

Meidän onnistui järjestää kaksi lakkoa. Ensimmäisinä alkoivat lakon melkein kaikki käsityöverstaiden työläiset. Sitten heihin yhtyivät sokeritehtaan työläiset. Syntyi yleislakko. Työläisten vaatimukset olivat seuraavat: työolojen parantaminen, työpalkan lisääminen ja lyhyempi työpäivä lauantaisin. 10-päiväisen taistelun jälkeen lakko päättyi meidän voittoomme.

Lenin kuunteli minua istuen, mutta sitten nousi ja alkoi nopeasti kävellä huoneessa.

— Se on hyvä, se on hyvä,— toisti hän useaan kertaan.

Venäjän syrjäisen kolkan työläisten lakossakin Lenin näki vielä yhden todistuksen siitä, että hän oli luonnehtinut sen kauden oikein. Kuten tunnettua, hän kirjoitti jo lokakuussa 1910, että taantumus on alkanut menettää asemiaan, että on koittamassa uuden vallankumouksellisen nousun aika.

Keskustelumme läheni loppuaan. Hyvästellessään Vladimir Iljitš katsoi minuun ja huomautti leikillään: — Te siis sanoitte, että Pariisi tyrmistyi teitä? Mutta minusta tuntuu, että te tyrmistytitte Pariisin! — Ja hyväntahtoisesti naurahdellen hän sanoi Nadežda Konstantinovnalle: — Katsohan meidän pariisittartamme!

Näin sivumennen Vladimir Iljitš antoi minulle opetusta konspiraatiossa. Ulkoasuni, jolle en ollut kokemattomuudessani antanut merkitystä, oli tosiaankin varsin sopimaton henkilölle, joka ei suinkaan halunnut kiinnittää itseensä tsaarin käytyreiden huomiota, joita suorastaan kihisi Pariisissa. Ylläni oli pitkä, leveä puku röyhelöisine hihoineen (vaikka muodissa olivat siihen aikaan lyhyet ja kapeat puvut lyhyine hihoineen), vanhakuosinen leveälierinen hattu ja lisäksi pitkät palmikot, joista pariisittarilla ei ollut käsitystäkään.

Heti saavuttuani otin yhteyden puoluejärjestykseen — bolševikkien Pariisin jaostoon. Jaostomme toimi siihen aikaan V. I. Leninin välittömän ohjauksen alaisena.

Pian tuloni jälkeen toimitettiin jaoston eräässä istunnossa toimikunnan vaalit. Lenin osallistui tähän kokoukseen. Hän antoi vakavan merkityksen puolueen johtavien elimien vaaleille. Ehdokkaiden asettamisen edellä hän otti puheenvuoron ja sanoi, että komitean vaaleissa on otettava ennen kaikkea huomioon

tovereiden yhteys käytännölliseen toimintaan Venäjällä, valittava sellaisia, joilla on kokemusta tässä työssä, jotka tuntevat, miten Venäjän työläinen elää, jotka voivat puhalttaa raikasta henkeä osaston toimintaan eivätkä aio viipyä kauan maanpaossa.

Lenin johti kaikkia meidän toimenpiteitämme, valmensi meitä Pariisissa maanalaiseen työhön Venäjällä, valmensi meitä uuteen vallankumoukseen, joka kuten hän aina vakuutti vie voittoon.

Pariisiin jaostossa, kuten Venäjälläkin, oli sellaisiakin, jotka asettuivat tosiasiaassa puolustamaan likvidaattoreita ja otzovisteja. Sovittelijat vakuuttivat, että likvidaattoreita vastaan voidaan taistella erottamatta heitä pois puolueesta. Mutta Lenin otti laujan linjan puolueen puhdistamiseksi kaikista ja kaikenlaisista opportunisteista. Hän piti ehdottoman välttämättömänä puhdistaa heistä meidän Pariisin jaostokin.

Muistan jaoston jäsenten erään kokouksen kirjastohuoneustossa Gobelins'in kadulla. Käsiteltiin kysymystä likvidaattoriudesta ja sovitteluvaisuudesta. Lenin koetti saada vakuutetuksi sovittelun kannalla olevia jaoston jäseniä ja puhui: — Likvidaattorit haluavat likvidoida puolueen. Me taas haluamme likvidoida likvidaattorit. Oletteko te puolueen puolesta vai haluatteko mennä likvidaattoreiden kanssa puoluetta vastaan? Stolypinilaisen järjestelmän, itsevaltiuden puolesta vaiko niitä vastaan? Joko puolueen kanssa tai likvidaattoreiden kanssa — kolmatta tietä ei ole, kultaista keskietä ei voi olla. Kysymystä ei saa ratkaista henkilökohtaisen sympatian mukaan, vaan periaatteellisesti.

Tällaisella kysymyksen asettelulla Lenin pani sovittelijat seinää vasten. Tämän puheenvuoron hengessä oli myöskin hänen tekemänsä ja ehdottamansa päätöslauselma. Päätöslauselmaa ehdottaessaan Vladimir Iljitš huudahti: „Tässä päätöslauselma, jota vastaan ei nouse yksikään käsi! Ken haluaa olla puolueen kanssa ja kukistaa itsevaltiuden, hän ei voi olla äänestämättä tämän päätöslauselman puolesta. Ehdotan siis yhdistymistä tällaisella perustalla. Ken ei ole kanssamme, on puoluetta vastaan”.

Lenin asetti eteensä selvän tavoitteen — halkaista sovittelijain ryhmä kahtia. Ja tavoite tuli saavutetuksi. Muutamia tämän ryhmän työläisiä erosi siitä ja palasi leniniläisille asenteille. Ja myrskyisten väittelyiden jälkeen Leninin ehdottama päätöslauselma hyväksyttiin. Itsepintaiset ja parantumattomat sovittelijat erotettiin Pariisin jaoston jäsenyydestä. Jaoston rivit harvenivat huomattavasti.

Eräitä tovereita ihmetytti Leninin räikeä ja leppymätön suhtautuminen opportunisteihin. Eräs heistä sanoi Iljitšille: — Mitäs te, Vladimir Iljitš, oikein teette, kun erotatte kaikki pois jaos-

tosta? Kenenkäs kanssa sitä toimimaan ruvetaan? — Lenin vastasi myhähtäen: — Me emme kaipaa sekasotkua, olkoon meitä nyt vähemmän, toimintamme tulee sitävästoin olemaan yhtenäistä, ja tietoiset työläiset kannattavat meitä, sillä tiemme on oikea.

On kuitenkin sanottava, ettei Leninin ankara leppymättömyys koskaan loukannut. Hän näki aina, milloin virhe oli vihamielisen ajatuksen ja milloin kysymyksen puutteellisen ymmärtämisen synnyttämä. Ja hän selvitti kärsivällisesti tovereille heidän virheitään ja hairahduksiaan. Hän tiesi, että tällaisten „läksytysten” jälkeen oli rohkaiseva sana välttämätön kiihoke tulevaa työtä varten. Ja hän löysi aina tämän sanan, osoitti, mikä oli tehty hyvin, mikä ansaitsi kiitosta. Yksi hänen kiittävä sanansa, joka lausuttiin pehmeästi hymyillen, elähdytti meitä, antoi uutta voimaa.

Lenin oli säälimätön vastustajia kohtaan, herkkä ja huomaavainen samoinajattelevia ja ystäviä kohtaan. Kaikki hänen ajatuksensa olivat suunnatut samaa päämäärää kohti: järjestää poliittinen toiminta Venäjällä ja luoda työläisjohtajien sukupolvi, joka on järkähtämätön taistelussa, leppymätön marxismiin vihollisia, kaikenlaisia aatteellisia horjahteluja kohtaan. Lenin opetti meitä suhtautumaan periaatteellisesti, rehellisesti tovereiden tekoihin ja asioihin. Jos ihminen kavalsi yhteisen asian, Lenin katkaisi peruuttamattomasti suhteensa häneen.

Pariisissa olonsa aikana vuosina 1909—1912, vaikka hänen mielessään oli koko ajan Venäjä, Vladimir Iljitš tutki tarkkaavaisesti Ranskan työväenliikettä. Hän vaati meiltäkin, Pariisin jaoston jäseniltä, aktiivista osallistumista Ranskan poliittiseen elämään. Siksi jaostomme jäsenet opiskelivat ranskan kieltä, tutkivat Ranskan ja muiden Länsi-Euroopan maiden vallankumousliikkeen historiaa, kävivät työläisten kokouksissa, osallistuivat ammattiliikkeeseen ja kannattivat kaikkia Pariisin työväenjärjestöjen poliittisia toimenpiteitä. Jaostomme jäsenet — N. K. Krupskaja, Inessa Armand, S. I. Gopner ynnä muut — tekivät aktiivista työtä Ranskan työläisten ja työläisnaisten keskuudessa.

Järjestömme kaipasi kipeästi varoja kirjallisuuden julkaisemista varten. Rahaa hankittiin järjestämällä luentoja, esitelmiä, arpajaisia, konsertti-iltamia, jne. Eräs tällainen iltama oli annettu minun järjestettäväkseni. Päätin mennä neuvottelemaan Nadežda Konstantinovnan kanssa. Suunnittelimme yhdessä illan ohjelmaa. Keskustelun ollessa kiihkeimmillään tuli Vladimir Iljitš huoneeseen. Hän kuunteli meitä, hymähti väittelyllemme ravintola-asiasta (se oli rahakysymys) ja sanoi:

— Suunnitelman ei ole oltava ainoastaan kaupallisen, vaan myöskin aatteellisen. Ohjelmaan on sisällytettävä

agitaatioainehistoa. Kutsukaa Montegueuse. Hän kokoaa teille sekä yleisön että tekee agitaatiota.

Neuvo oli aivan paikallaan. Kommunaardin poika Montegueuse oli jonkin aikaa uskollinen perheen vallankumouksellisille perinteille. Hän kyhäsi helposti kupletteja, valitsi niihin onnistuneesti sävelen, tai ehkä sepitti itsekin, esiintyi lauluineen halpahintaisissa teattereissa ja väliin työläiskortteleiden kapaakoissakin. „Nauru tappaa”, sanoo ranskalainen sananlasku. Ihmiset, joiden seuralaisina oli suru ja köyhyys, löysivät Montegueuse'in älykkyyttä säihkyvissä kupleteissa moraalisen levon ja eräänlaisen takeen tulevasta kostosta riistäjille. Vladimir Iljitš kuunteli aina mielellään Montegueuse'ia.

Meidän iltamamme pidettiin talon № 8 salissa Dantoninkadulla (Latinalaisessa korttelissa). Se oli meidän tavanomainen kohtaustapaikkamme. Siellä Lenin piti kuuluisan esitelmänsä Leo Tolstoista. Samassa salissa, lokakuussa 1911, hän piti esitelmän „Stolypin ja vallankumous”. Konsertin aikana, kun Montegueuse lauloi, Lenin aika ajoin hyräili mukana.

Konsertin jälkeen ei Vladimir Iljitš poistunut heti. Näin hänet pöydän ääressä: hän oli innostunut kiihkeästi keskustelemaan Montegueuse'in kanssa, esitti tälle tulevan maailmanvallankumouksen perspektiivejä. Heidän ympärilleen oli kokoontunut tovereita. En ollut koskaan nähnyt Vladimir Iljitšiä niin täynnä huumoria, iloa ja eloisuutta.

